

Добрий день, дорога редакціє “Радіо Свобода”!

Хоча пишу Вам уперше, однак активним слухачем вашого радіо є, Богу дякувати, близько 30 років. Запропоноване вами фото ↓

не змогло залишити мене байдужим. Пригадую ті січневі дні 1990 року, коли ми з товаришами від Шполянського Народного Руху України Миколою Степовим і Пантелеєм Курінним приїхали в Київ на перше святкування Дня Соборності. Стільки жаги до Свободи, стільки надій, сподівань на відродження Української Держави....

Стояли ліворуч від трибуни (позначив червоною стрілочкою). Мав із собою портативний магнітофон “Протон М-411”. Записав урочистості. Виступали О. Гончар, Левко Лук’яненко, Дмитро Павличко, Іван Драч, Володимир Яворівський та ін. Особливо врізалися в пам’ять слова “патріарха української літератури”, автора соборного “Собору” Олесея Гончара: *“У 22 січня 1919 року вперше об’єдналися Київська Русь і Галицька Русь, які стали єдиним цілим... Вперше поєдналися наші колись пошматовані, розтерзані землі, вперше ми як народ відчувли себе єдиним духовним цілим... Не люблю слова “ланцюг” [це про “живий ланцюг” від Києва до Львова], віддаю перевагу терміну іншому – “жива сув’язь людей різних поколінь, різних віросповідань, професій, котрі вийшли сьогодні на українські шляхи, переконливо засвідчили силу національного відродження”*. Ніяк забути також тріумфального декламування прологу до поеми “Мойсей” Івана Франка народним артистом Святославом Максимчуком: *“Та прийде час і ти іскристим видом засяєш у народів вольних колі. Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом, покотити Чорним морем гомін волі. І глянеш, як хазяїн домовитий, По своїй хаті і по своїм полі...”*

Хоча був тоді зовсім юним, однак віра, надія на міцну Українську державність, передані Софіївським майданом, міцнять мій дух і сьогодні.

Аудіозапис Свята Соборності пропоную також і Вам:

Хай чують усі! ([посилання](#))

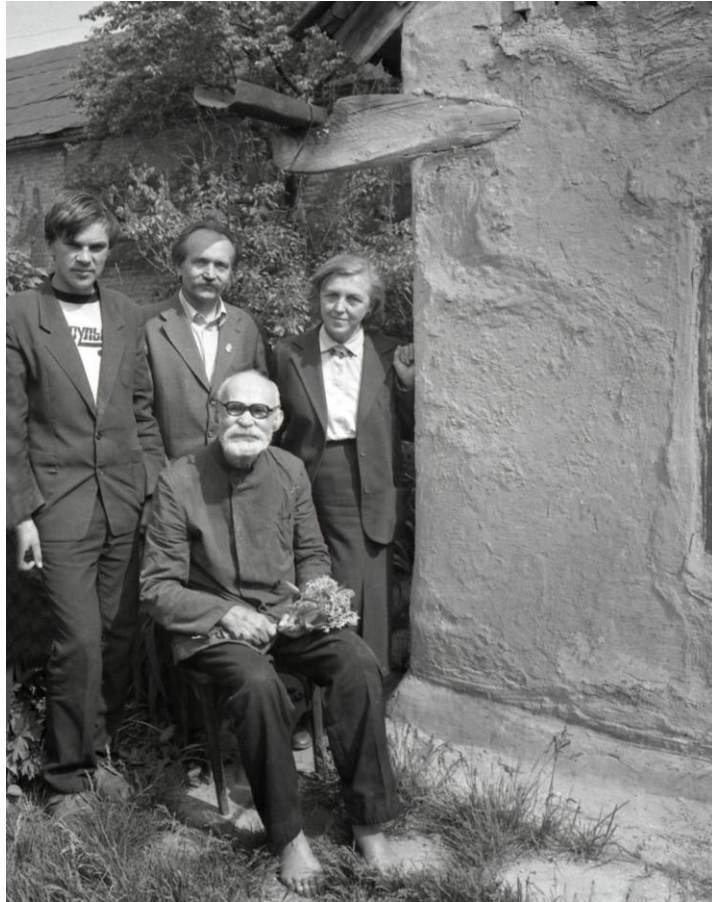
Юрій Колісник.
Студентські роки

З повагою доц. кафедри журналістики ЧНУ Юрій Колісник. м. Черкаси

Про себе. Напередодні створення Народного Руху України (у кінці 80-х рр.) був замріяним хлопчиком, який закінчував Шполянську с/ш № 1 і хотів подальше життя повністю присвятити українській справі. Мати – інженер-меблевик, яка, через втрату здоров'я, працювала вдома, батько – начальник Шполянського комбінату комунальних підприємств, компартієць, дід – український філолог, інженер-автошляховик, політв'язень із 20-річним стажем...

Завдяки передачам “Радіо Свободи”, а також розповідям дідуся [Степана Кожум'яки](#), який прищепив палку любові до України, її традицій, культури, поступово довідувався правду про Центральну Раду, національне відродження 1918 року, рух шістдесятників, Українську гельсінську спілку. Часто навідувався до нього, 90-річного, у м. Новомиргород. Разом працювали, гомоніли, читали, слухали радіостанції “Голос Америки”, “Бі-бі-сі”, “Свободу”, міркували на політичні теми. Завдяки інформації про тогочасні події в Литві, у Львові, країнах соцтабору, спричинені “горбачовським потеплінням”, посправжньому перейнявся “вітрами демократії”.

Через “Радіо Свободу” довідався про самвидав... Випадкове знайомство на львівському ринку з активісткою Української гельсінської спілки Марією Бочарською призвело до того, що ми з мамою розпочали збирати підписи проти будівництва Чигиринської АЕС, а до хати у м. Шполу почала надходити самвидавна література від Чорновола. Згодом побував у нас і її редактор – В'ячеслав Максимович. Його ерудиція, інтелект, одержимість у боротьбі за незалежність України магнітезували мене. Вирішив долучитись до справи.

Юрій Колісник, В'ячеслав Чорновіл, Атена Пашко
в гостях у політв'язня Степана Кожум'яки.
м. Новомиргород, травень, 1989 р.

У межах Товариства книголюбів активно проводив просвітницьку роботу серед колгоспників і шкільної молоді – розповідав про запорізьке козацтво, видатних представників нашого народу. На фотогуртку Шполянської станції юних техніків, почав тиражувати фотоспособом “Загальну декларацію прав людини” ООН та “Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права”. Формат 9X12 (багатосторінкове видання), кількістю 20 примірників. Мав на меті ознайомлювати громадськість із правами людини у світі, ратифікованими СРСР у жовтні 1973 р., та для порівняння з реальним станом справ у радянській країні. Через тиск керівника фотогуртка припинив це робити.

Незабаром розпочав тиражувати видання Української гельсінської спілки вдома – підпільно кустарним способом. Щоб роздруковувати звернення УГС та “Листки пресслужби УГС” придбав у Новомиргороді в пенсіонерів-учителів друкарську машинку “Україна-1”, а для тиражування “Декларації принципів УГС”, “Вісника УВ-експрес”, листівок УГС – фотоапарат “Зеніт-ТТЛ”. Копії видань роздавав знайомим. Усе робив за власні кошти – від друкарської машинки, копіювального паперу до фотоапарата, реактивів та фотоплівки. Помагав, як міг... По змозі в редакцію “Українського вісника” до Львова надсилав також харчові посилки – яблука, каву, мед, горіхи тощо.

Така діяльність викликала зацікавлення органів держбезпеки, за що почали “тягати” мого батька. Із ним проводив “розмови” начальник управління КДБ Шполянського району Анатолій Рудас, а батько – зі мною. Довелося згорнути справу, щоб закін-

чити школу (1989 р.).

Після закінчення школи хотів поступати до Львова на українську філологію, але, мало вірячи в невідворотність “перебудовних процесів”, батько заборонив подавати вступні документи у Львівський держуніверситет. Тому склав іспити на історико-філологічний факультет Черкаського педінституту. І все ж по конкурсу не пройшов, бракувало одного балу, який могло додати цільове скерування від райвно. Направлення не дали, мотивуючи, що *“антирадянщику не місце серед студентів”*. Отримав на томість купу вільного часу...

Окрилений ідеями державної незалежності України, шукав однодумців, поширював аудіозаписи “Радіо Свобода”, тиражував самвидав... Навесні 1989 року, довідавшись про первинний осередок НРУ на шполянському радіозаводі, очолюваний Сергієм Семком, влився в його ряди. Згодом став ініціатором створення Співки незалежної української молоді в Шполі та співзасновником місцевого УРП.

Знову погрози та попередження батькам від КДБ. Однак застороги не діяли. Пригадую, як шеф районного відділення держбезпеки, у надії відволікти від політичної діяльності, намагався “влаштувати” мене на роботу в художній цех Шполянської швейної фабрики. Начальник цеху Федір Трутнев відрадив мене від цього, а пізніше розповів, що отримав пряму вказівку з КДБ узяти мене на роботу, пов’язану зі шкідливими умовами праці – з хлорпікрином... Незабаром влаштувався на роботу вантажником Шполянської кондитерської фабрики.

1990-й став вікопомним у моєму житті через відзначення Дня Соборності України, а також через епізод з українським прапором. 5 квітня 1990 р. на 30-метровій міській водонапірній вежі вперше в історії міста Шполи (нині географічний центр України) підняв синьо-жовтий стяг. Замайорів прапор неподалік автотраси Умань–Черкаси, якраз на другий день після пленуму райкому КПУ, де відзначалося, що у нас найспокійніший район у плані “екстремістсько-націоналістичних” випадів і нічого такого немає. Тому мене водили на допити до міліції, погрожували, звинувачували у націоналізмі, втягуванні неповнолітніх у політику, вимагали відмовитись від справи, паплюжили на роботі та в офіційній пресі...

Синьо-жовтий “вибух” над водонапірною вежею.
м. Шпола, 5 квітня 1990 рік.

7 листопада 1989 р. приїхав на тиждень до Львова, щоб детальніше ознайомитися з діяльністю національно-демократичних організацій. Проживав на квартирі у В’ячеслава Чорновола по вулиці Левітана 16, кв. 53. На прохання В’ячеслава Максимовича роздрукував на матричному принтері у нього вдома кількості примірників “Невиголошеного виступу на мітингу в Києві 22.X.89 р.”. Крім того, увечері ходили з ним на квартири Ганни Садовської та Марії Бочарської передавати інформацію на “Свободу”. Переважно – зачитували “Листки прес-служби УГС”.

Пізніше, у березні 1990 р., попросив Сергія Качаєва, майстра Шполянського радіозаводу “Оріон”, поїхати у Львів до Чорновола за передвиборчими листівками (500 екз.). Серед іншого, у передвиборчому зверненні, складеному організацією НРУ Шполи, закликали голосувати за представників Демократичного блоку – як до Верховної Ради УРСР, так і до рад місцевого рівня. Тут же наводився список кандидатів від НРУ. Коли листівки розклеїли, влада переполошилася... Викликало занепокоєння: *“Де шполянські рухівці взяли матричний принтер?”* На той час це було екзотикою.

З осені 1990 р. – на навчання у Львівському держуніверситеті ім. Івана Франка (факультет журналістики), член виконкому УРП Франківської районної організації м. Львова. Не забував і про рідні пенати. Під час виборчої кампанії у президенти України організував Шполянський районний комітет підтримки В’ячеслава Чорновола, доставив понад 100 тис. листівок у Шполу для його підтримки. У 1991 р., спільно зі Студе-

нтським братством Львівського лісотехнічного інституту, брав активну участь в організації різдвяних вертепних дійств на теренах Черкащини.

Через рік, у березні 91-го, у Шполі вирішили видавати свій рухівський часопис. На зборах довго вагалися, як назвати його. Зійшлися на назві, яку запропонувала моя мама Колісник Олена – "Поклик Доли". Часопис виходив як 4-8 сторінкове видання під гаслом "Ще не вмерла України, ні слава, ні воля", накладом 990 екз. (бо за тодішніми законами до 1000 примірників можна було не реєструвати).

УКРАЇНІ І БРАТИ І СЕСТРИ!

Німецький так не може зворушити людську душу і серце, як поетичне слово. Тому звертаємо до нас, земляків, пошанованих українців усіх країн: Володимир Сосюра "Маєна".

Протягом століть спочатку царат, а потім і "радянська" влада, гідний продовжувач русифікаторської політики своїх попередників, позбавляли український народ його тисячолітньої історії, перешкоджали на свій лад його минуле, завоцували культурні здобутки українського народу, ведучи Україну до безодні національної загибелі.

Неробота нас не варить, українцям, останній час змінили власну долю. Нам залишається таке: або ступити на шлях національного відродження, або загинути на воєнній історії, доповнивши останню сторінку твору під назвою КИЇВСЬКА РУСЬ. Отже, слухайте і вибирайте!

Навколо радості так мало...
Який у чорта днів багатор,
Коли ми крила поламали
У леті марною до зорі?
Я гнів і муку неозору
Співав у ці дні таньби,
Коли лякати муку у гору
Я мочать раба,
Коли розходяться з словами
В рагони страшного діла.
Розбий же голову об камінь,
Моя Україно-удові!

Як і колос, так і тапер ти
Не спрогнозав на гарний плід,
Не зміг жити-так хоч умерти
Зумів як спід.

Холод тильно бжукає
В своїй кривчунієм я,
Похороє очі застиглиє
Мені трагедія твоя.
Вийди, одурений, азбугий,
Менше не вставай тобі від ран?
Моєму та Речі Посполитій
Тобі ждурну колос Богдан,
А ти зовсім згаб тоб-маєна
Від серця широго добра,
Ного х ти зредила і степом
Підня рабинеє Петра.

Хіба не жакт-Своєї зброї
Не має ти в ці скорні дні...
У тебе так-два-три - герої,
А рента неєтні - дурні!
А рента так-жє безгодів'я,
Но на бєгнє кричати "лякати"...

Які ж в ніг, який зумів я
Тебе, Україно, воскресити!
Твої шляхи-відчай і камін,
Така прекрасна-й мов на гріх
Ти плодила земля Байстрикиви,
Вбгном і гноєи для других.

У голові твоїї-вжукати!
Хіба ж ти можеш жати сама,
Російсько-польська погаскуха,
Маторосійська терма!
Веди ж, безумна, до загину
Мєня на розстріли і куті!...

Скажи любий тебе, Україно,
І сам не знаєш, що кажу.
Я ж син твій, син, що янов за тебе
На смерть і раготи не рає,
Я той, що кинув Бога й небо,
Аби тобі був слухний авє.
Я Ніво кривавий зламий-
І янов піду, де гун і мля...
Лив одного і хочу, мамо,
Щоб ти написавоє Сула!

ЗВЕНИГОРОДСЬКА СПІЛКА МОСКОВСЬКА ЄДИНА УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНСЬКОЇ СПІЛКИ
тел. 395-28-27/Москва/Анатолій Доценко 555-05-35/Київ/Одесь Шевченко
62-11-12/Львів/Богдан Горний

ДОВІДКА: ноби уникнути офіційної дезінформації стосовно сучасного стану українського національного демократичного руху радимо стати постійними слухачами української редакції радіо "Свобода", яка працює щодня на коротких хвилях 19, 25, 31, 41 і 49 сотих метра від 19-01 години вечора до 3-01 години ночі за живих часом.

УКРАЇНСЬКА ГЕЛЬСІНСЬКА СПІЛКА - організація, яка захистить права людини і надзгідно з міжнародними угодами /наприклад - Гельсінкська/, що їх був підписав Радянський Союз.

УГО змотує за віновлення української державності, за багатопартійну систему проти волюнтаризму або національного нігілізму, за скасування номенклатурної привілей, за соціальну справедливість.

УДУ виступає критично політично вступного переформування законодавчої Сесоуду РСР.

"Ще не вмерла Україна"

Листівка УГС 1989 року

ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА НІ СЛАВА, НІ ВОЛЯ

ПОКЛИК ДОЛІ

ШПОЛЯНСЬКА РАЙОННА ОРГАНІЗАЦІЯ НРУ

СЕРПЕНЬ ДО СЕРПЕНЯ

ЩО ВИРАЖАЄ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ

№2 травень 1991р
ч. 50 коп.

<p>7 ЛИПНЯ відомою 1917 року Петроградське Різдво, відоме в Україні як українське Різдво, проголосило Українську Народну Республіку, вважи курс на конституційне запровадження вільного державного ладу, яке в собі має і сьогоднішній день. З цього часу і починається історія Республіки. З цього часу і починається історія Республіки. З цього часу і починається історія Республіки.</p>	<p>Радянська Росія у розповідній формі історії України, вважи курс на конституційне запровадження вільного державного ладу, яке в собі має і сьогоднішній день. З цього часу і починається історія Республіки. З цього часу і починається історія Республіки.</p>
--	--

Газета Шполянської районної організації НРУ 1991 р.

НРУ радіозаводу “Оріон”. Серед них: Сергій Комар, Микола Курінний, Сергій Качаєв, Микола Степовий. За політичну боротьбу поплачували також заввідділом листів газети “Шполянські вісті” Станіслав Мазурик, працівник відділу культури Андрій Мамалига, інженер-медтехнік м. Шпола Микола Антонов, головний енергетик села Топильно-Віктор Слюсар – всі наказовим порядком були позбавлені праці. Більшість із них тісно співпрацювала з незалежним часописом “Поклик долі”.

Поширювалися в Шполі й інші неформальні видання. Зокрема, молодіжне видання “Молода Україна”, редаговане Тарасом Чорноволом, видання львівського Товариства української мови ім. Тараса Шевченка – “Просвіта”, часописи “За вільну Україну”, “Молода Галичина”; регіональні часописи “Гомін” – вісник Городищенської організації Народного руху, часопис Уманської організації Народного руху “Червона калина”, часопис НРУ та УРП Смілянщини “Козацький рід”, вісник Канівської крайової організації НРУ Черкаської області “Клич Наддніпрянщини” та ін. Ці видання часто потрапляли в руки шполян, бо ми обмінювались газетами з рухівськими осередками інших районів.

Підсумовуючи, зауважу, що опозиційний рух 1960-90 рр. через самвидав будив українське суспільство, гостровикривальними матеріалами боровся проти засилля комуністично-бюрократичної системи, змушував шукати нових шляхів історичного буття. Самвидавні газети, журнали, листівки, буклети, передачі “Радіо Свобода” багатьом співвітчизникам допомогли відкрити очі на справжню сутність політики “дружби народів”, підмінену великодержавним російсько-месіанським світоглядом, русифікаторством, насильством. У часи горбачовської *перебудови* загальноукраїнська і низова самвидавна преса, закордонні радіопересилання стали безпосередніми виразниками реформаторського процесу гласності й демократизації, заклали підвалини української демократії, а відтак – самостійності нашої держави.

Біографічна довідка:

Колісник Юрій Вікторович, народився в м. Шполі Черкаської області 22 квітня 1972 р. У 1989 р. здобув середню освіту. З 1991 по 1996 рр. навчався на факультеті журналістики у Львівському державному університеті ім. Івана Франка.

У квітні 2001 року захистив кандидатську дисертацію “Преса національних меншин України як засіб їхнього самоствердження в умовах становлення української державності (1992–1999 рр.)” за спеціальністю “журналістика”.

Автор монографій: [“Преса національних меншин, або як навчитись любити свою націю”](#), [“Планида Степана Кожум’яки”](#), [“Формування су-](#)

[спільної свідомості журнальною періодикою УРСР \(1950–1980 рр.\)](#)”.

Фундатор [музею Степана Кожум'яки](#) в Новомиргороді, докторант Інституту журналістики Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Досліджує український самвидав, історію національно-визвольного руху України, тоталітарну пресу УРСР. Доцент кафедри журналістики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.